

Folketingets Finansudvalg
Christiansborg

28. september 2015

Med budgetvejledning 2014 er der blevet sat øget fokus på projektændringer, herunder forsinkelser og substantielle ændringer. Forsvarsministeriet har derfor gennemgået alle stående aktstykker. Tidligere har Forsvarsministeriets aktstykkeopfølgninger altovervejende været på bevillingsoverholdelse. Gennemgangen giver anledning til, at Forsvarsministeriet hermed orienterer finansudvalget om ændringer i seks aktstykkeprojekter.

Ændringerne i nærværende aktstykkeprojekter drejer sig overvejende om forsinkelser afstedkommet af mindre restleverancer, som har medført afløb ind i 2015, 2016 og 2017. Restleverancerne er alle af sekundær karakter i forhold til projekternes hovedindhold, men tilstrækkelige til, at aktstykkerne ikke har kunnet lukkes som forudsat.

De seks aktstykkeprojekter omhandlet i orienteringen, og gennemgået nedenfor, er:

- Aktstykke 63 af 8. december 2005, *Anskaffelse af bjærgningskøretøjer*
- Aktstykke 7 af 13. oktober 1999, *Natsensorer til fly*
- Aktstykke 155 af 21. juni 2007, *Moderne datatransmissionsudstyr*
- Aktstykke 128 af 12. maj 2010, *Modernisering af De Gule Stokke*
- Aktstykke 56 af 8. december 2004, *Udskiftning af radarer*
- Tidligere fortroligt aktstykke F af 8. december 2011, nu ophævet ved aktstykke 118 af 17. april 2015, *EH101 taktisk troppetransport*

AKTSTYKKE 63 AF 8. DECEMBER 2005

Finansudvalget tiltrådte ved aktstykke nr. 63 af 8. december 2005, at Forsvaret anvender ca. 408 mio. kr. (PN2005) til anskaffelse af bjærgningssystemer.

Projektet omfatter dels anskaffelse af tunge bjærgningsvogne til støtte for hærens kapacitet af Leopard 2-kampvogne, dels anskaffelse af middeltunge bjærgningsvogne til støtte for hærens øvrige køretøjer. I anskaffelsen indgår tillige kommando-, kontrol-, kommunikations- og informationssystemer, der bl.a. skal tilsikre, at køretøjerne kan anvendes i internationale operationer i et netværksbaseret miljø.

Det fremgår af aktstykket, at projektets oprindelige udgiftsfordeling i finansåret indledningsvis var påregnet afviklet i perioden 2005-2009, men at den endelige afvikling først ville blive fastlagt, når der blev indgået kontrakter på det udstyr, der skulle indgå i projektet.

Anskaffelsen af de tunge bjærgningsvogne, er gennemført og afsluttet. De første 7 Leopard I Wisent tunge bjærgningsvogne blev leveret 2007 til 2008. De resterende 7 Wisent tunge bjærgningsvogne blev leveret 2012-2013. Operativ ibrugtagning skete løbende.

Anskaffelsen af de middeltunge bjærgningsvogne gennemføres med forsinkelse. Indledningsvis blev fire middeltunge bjærgningsvogne anskaffet med levering i foråret 2012. Herefter måtte EU-udbuddet standses og gå om på grund af en klage fra Dansk Industri. Nyt EU-udbud på de resterende 14 middeltunge bjærgningsvogne blev påbegyndt primo 2012. De 14 middeltunge bjærgningsvogne er alle leveret pr. ultimo 2014, og der er iværksat klargøring med bl.a. montering af radioer i vognene. Dette forventes færdigt i 2015. Bjærgningsvognene forventes fuldt operativt ibrugtaget senest i 2016.

Endvidere udestår modtagelse af en reservedelspakke, der skal dække forbruget af slid- og servicedele til drift af de 14 middeltunge bjærgningsvogne i tre år. Reservedelspakken forventes leveret i løbet af 2015.

Som en konsekvens af forsinkelsen forventes der afholdt udgifter på 5,2 mio. kr. i 2015 (2015-prisniveau), hvilket samlet afholdes inden for rammen af den oprindelige bevilling. Den fulde kapacitet forventes endeligt og fuldt operativt ibrugtaget senest i 2016.

AKTSTYKKE 7 AF 13. OKTOBER 1999

Finansudvalget tiltrådte ved aktstykke nr. 7 af 13. oktober 1999, at Forsvaret anvender ca. 186 mio. kr. (PN1999) til indledende anskaffelse af natsensorer til Flyvevåbnets F-16 fly.

Projektet omfatter anskaffelse af hjelmmonteret lysforstærkningsudstyr, infrarødt- og TV-sensorudstyr til laserbelysning af mål, laserlys detekteringsudstyr samt tilpasning af flyenes eksterne og interne belysning til det hjelmmonterede lysforstærkningsudstyr. Endvidere omfatter anskaffelsen reservedele, støtteudstyr, specialværktøj, dokumentation samt udgifter til tjenesterejser.

Det hjelmmonterede lysforstærkningsudstyr Night Vision Goggles (NVG) indeholder lysforstærkende elektro-optik, som sætter piloten i stand til at orientere sig i forhold til omgivelserne selv under meget svage lysforhold. For at kunne anvende NVG-udstyr er det nødvendigt at tilpasse flyenes eksterne og interne belysning, så denne belysning ikke blænder en pilot, som anvender NVG.

Det fremgår af aktstykket, at projektets oprindelige udgiftsfordeling på finansår indledningsvis var påregnet afviklet i perioden 1999-2003, men at den endelige afvikling først ville blive fastlagt, når der blev indgået kontrakter på det udstyr, der indgår i projektet. Der er således i perioden 2004-2014 afholdt udgifter for 18,7 mio. kr. (Bevillingsniveau).

Størsteparten af projektet er gennemført og ibrugtaget operativt, men anskaffelsen af natoperationsudstyr (Night Vision Cueing and Display) til montering på Night Vision Goggles blev af tekniske og operative grunde først iværksat efter, at de øvrige hovedelementer i projektet var gennemført.

Forsinkelsen beroede på, at det blev nødvendigt at revurdere det operative behov, da det oprindelige udstyr ikke kunne forventes at blive frigivet til eksport i en overskuelig årrække. Det alternative udstyr (Night Vision Cueing and Display), som kunne imødekomme det reviderede operative behov, blev kontraheret i 2012. Udstyret blev løbende leveret i 2014 og fuldt operativ ibrugtaget i 2014.

Der udestår desuden fortsat en mindre restleverance trods kontraktlig forpligtelse til fuld levering i 2014. Dette forventes at føre til en bodssag. Forsvaret har indtil videre tilbageholdt den kontraktligt maksimale bodsbetaling og forventer, at såvel restleverancer som bodsspørgsmål vil kunne afklares senest i 2016. På baggrund heraf forventes i 2015 et afløb på 1,6 mio. kr. (2015-prisniveau). Afløbene holdes inden for den oprindelige bevilling.

De overordnede økonomiske rammer til anskaffelse af natsensorer til Flyvevåbnets F-16 fly, jf. aktstykket, overholdes.

AKTSTYKKE 155 AF 21. JUNI 2007

Finansudvalget tiltrådte ved aktstykke nr. 155 af 21. juni 2007, at Forsvaret anvender ca. 222 mio. kr. (PN2007) til anskaffelse af moderne datatransmissionsudstyr.

Projektet omfatter anskaffelse af moderne datatransmissionsudstyr (LINK 16 dataprotokol) til Forsvarets C-130J transportfly, standardhelikopter, samt luftoperationscentre (mobilt som stationært). Derudover omfatter projektet en udbygning af den værnssfælles jordbaserede infrastruktur, herunder en containerløsning, med henblik på fortsat understøttelse af materielkapaciteter, som er udstyret med LINK 16 systemer.

Det fremgår af aktstykket, at projektets oprindelige udgiftsfordeling på finansår indledningsvis var påregnet afviklet i perioden 2007-2011, men at den endelige afvikling først ville blive fastlagt, når der bliver indgået kontrakter på det udstyr, der indgår i projektet.

Hovedparten af projektet er implementeret og LINK 16 systemet er operativt ibrugtaget. LINK 16 udstyret blev leveret og ibrugtaget operativt i perioden til og med medio 2013. Alene anskaffelsen af en containerløsning til dele af udstyret er forsinket. Forsinkelsen af denne del af projektet beror på nødvendige interne prioriteringer i Forsvaret blandt et antal containerprojekter, som alle udføres på containerværkstedet ved Forsvarets Hovedværksted. Produktion og økonomi hertil er planlagt og budgetteret i 2015. Afløbet i 2015 forventes at beløbe sig til 2,1 mio. kr. (2015-prisniveau), og holdes inden for den oprindelige bevilling.

Anskaffelsen forventes at have sidste afløb i 2015 og at være endelig og fuldt operativ i 2016.

AKTSTYKKE 128 AF 12. MAJ 2010

Ved aktstykke 128 af 12. maj 2010 godkendte Finansudvalget, at der anvendes 75 mio. kr. til restaurering og modernisering af De Gule Stokke i Nyboder (pilotprojekt). Ved aktstykke 61 af 7. februar 2013 tiltrådte Finansudvalget en tillægsbevilling på 18,8 mio. kr. til sagens gennemførelse. A.P. Møller og Hustru Chastine McKinney Møllers Fond til almene Formaal har betalt 2/3 af den samlede udgift til sagens gennemførelse.

Pilotprojektet for renovering og modernisering af De Gule Stokke i Nyboder er afsluttet og beboerne indflyttet i boligerne, men arbejdet har været forsinket i forhold til den oprindelige tidsplan, og der udestår enkelte tilpasninger og en omlægning af taget.

Af aktstykket fremgik det, at projektet skulle afsluttes 2013, men primo 2013 stod det klart, at en entreprenør ikke formåede at overholde tidsplanen for sine arbejder, med det resultat at de øvrige entreprenører også blev forsinket. Beboerne flyttede ind i den ene stok i oktober måned 2013 og de sidste beboere i den anden stok i februar måned 2014. Som resultat af forsinkelserne i forhold til den planmæssige afslutning af byggearbejderne, blev samarbejdet med den pågældende entreprenør, efter råd fra Kammeradvokaten, afbrudt, og der er efterfølgende indledt en voldgiftssag mod firmaet.

Efterfølgende har en anden af de udførende entreprenører valgt at anlægge en voldgiftssag mod Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse med krav om økonomisk kompensation. Begge voldgiftssager føres på Forsvarets vegne af Kammeradvokaten.

Der udestår endvidere en omlægning af tegltaget, da den udførende entreprenør ikke formåede at omlægge det dårligt udførte tag. Omlægningen igangsættes i foråret 2016 med forventet afslutning medio 2016, og udgifterne dertil afholdes inden for den hjemlede bevilning.

Der er foretaget enkelte tilpasninger af de udførte byggearbejder bl.a. en bedre regulering af varmforsyningen i baderum, da den eksisterende løsning viste sig uhensigtsmæssig for beboerne, ligesom en bedre tætning af forsatsvinduerne er gennemført i 2015. Baggrunden for problemerne med varmetætning af vinduerne har været divergerende krav fra kommunens brandkrav og Kulturstyrelsens bevaringshensyn.

Som en konsekvens af tidsplanens forlængelse ændres det forventede afløb for projektet (2015-prisniveau), og der afholdes ca. 1 mio. kr. i 2015 og ca. 3 mio. kr. i 2016. Projektets samlede bevillingsramme på i alt 102,0 mio. kr. (2015-prisniveau) fremstår uændret.

AKTSTYKKE 56 AF 8. DECEMBER 2004

Finansudvalget tiltrådte ved aktstykke nr. 56 af 8. december 2004, at Forsvaret anvender ca. 463 mio. kr. (PN2004) til udskiftning af radarer.

Projektet omfattede udskiftning af to teknologisk forældede varslingsradarer ved Multebjerg og Skrydstrup med to langtrækkende, mobile og flytbare varslingsradarer til kontrol- og varslingsystemet samt bygge- og anlægsmæssige foranstaltninger til understøttelse af dette. Derudover indeholdt projektet en indledende anskaffelse af udstyr til opbygning af en modulær mobil kontrol- og varslingskapacitet.

Det fremgår af aktstykket, at projektets oprindelige udgiftsfordeling på finansår indledningsvis var påregnet afviklet i perioden 2004-2008, men at den endelige afvikling først ville blive fastlagt, når der bliver indgået kontrakter på det udstyr, der indgår i projektet. Af Finanslov 2015 §12.13.04 fremgår det, at projektet har afløb til og med 2016, men der forventes nu afløb til og med 2017.

Bækskov-radaren er opstillet i et nyt radartårn med en tilhørende fast monteret radome, opført og operativt ibrugtaget den 10. december 2014.

Vedrørende radaren på Karup udestår anskaffelsen af en deployerbar radome til det opstillede tårn.

Anskaffelsen af tårn og radome har måttet ske sekventielt, da det ikke har været muligt at lave et udbud på radomen, før tårnet var opført. Det deployerbare tårn er opstillet og klar til operativ brug fra juli 2015, og udbudsprocessen på den deployerbare radome kan derfor igangsættes. Radomen forventes kontraheret medio 2016 med levering 2017 og operativ ibrugtagning ultimo 2017. Markedet, leverandøren og andre ikke-kendte faktorer kan dog påvirke forløbet.

Som en konsekvens af ovenstående forventes der afhængigt af kontraheringstidspunkt afholdt 1,1 mio. kr. i 2015 (PN2015), 1,5 mio. kr. i 2016 (PN2015) og ca. 3,0 mio. kr. i 2016 (PN2015). Udgifterne holdes inden for den oprindelige bevilling.

Den del af anskaffelsen, der ved aktstykkets udarbejdelse var planlagt til at skulle foregå i forbindelse med anskaffelse af NATO Air Command and Control System (ACCS) udstyr tilsvarende det, som er under implementering i forsvarrets faste installation i Karup ved aktstykke nr. 11 af 22. oktober 2009, må udskydes. ACCS projektet er blevet forsinket gentagne gange, og det vurderes derfor ikke muligt nationalt at anskaffe NATO Air Command and Control System (ACCS) udstyr før i perioden 2018-2019. I stedet er den indledende mobile kontrol og varslingskapacitet etableret under anvendelse af eksisterende udstyr. Denne del af projektet vil derfor blive revurderet og genoptaget på et senere tidspunkt.

TIDLIGERE FORTROLIGT AKTSTYKKE F AF 8. DECEMBER 2011, NU OPHÆVET VED AKTSTYKKE 118 AF 17. APRIL 2015

Finansudvalget tiltrådte ved tidligere fortroligt aktstykke F af 8. december 2011, nu ophævet ved aktstykke 118 af 17. april 2015, at Forsvaret anvender ca. 369 mio. kr. (PN2011) til anskaffelse af missionsrelateret udstyr mv. med henblik på anvendelse af EH-101 helikopterne til taktisk troppetransport samt ca. 15 mio. kr. til etablering af en værkstedsfacilitet til helikopterne.

Projektet omhandler indkøb af missionsrelateret udstyr og indretning af seks af Forsvarets 14 EH-101 helikoptere til taktisk troppetransport. De resterende 8 helikoptere vil blive forbedret til at kunne udrustes med missionsrelateret udstyr for at øge fleksibiliteten af samtlige stel.

Anskaffelsen af missionsrelateret udstyr omfatter bl.a. maskingeværer til bevæbning af helikopterne, infrarøde observationssystemer (Forward Looking Infra Red systemer), øget beskyttelse af helikopterne mv. Endvidere udbygges logistik- og vedligeholdelsesstrukturen til internationale missioner med anskaffelse af bl.a. ekstra motorer, mobil værkstedsfacilitet og etablering af en værkstedsfacilitet på Flyvestation Aalborg, som følge af øget flyvning med troppetransporthelikopterne. Endelig anskaffes andet støtteudstyr og materiel til flytransport af helikoptere.

Det fremgår af aktstykket, at projektets oprindelige udgiftsfordeling på finansår indledningsvis var påregnet afviklet i perioden 2011-2014, men at den endelige afvikling først ville blive fastlagt, når der bliver indgået kontrakter på det udstyr, der indgår i projektet.

Den aftalte tidsplan for overdragelse af enhederne til operativ tjeneste fra medio 2014 er blevet overholdt og helikopteren blev planmæssigt udsendt til Afghanistan. De overordnede økonomiske rammer til anskaffelse af missionsrelateret udstyr til taktisk troppetransport, jf. aktstykket, overholdes. Tidsmæssigt er kontrahering, levering og betaling af dele af anskaffelsen dog forsinket i forhold til aktstykkets bevillingsafløb, således at restlevering og betaling af ca. 34,1 mio. kr. (2015-prisniveau) først finder sted i 2015.

Projektets forsinkede leverancer omfatter støtteudstyr til servicering på jorden, affutager og fittings til tung bevæbning, satellitnavigationsantennekits til Forward Looking Infra Red, sæder og ballistisk beskyttende kabinedøre samt relaterede følgeudgifter.

Projektet forventes at have sidste afløb i 2015 og vurderes endeligt afsluttet i 2016.

OPSAMLING

Der er ovenfor redegjort for en række aktstykkeprojekter, der af forskellige grunde er blevet forsinket i forhold til de oprindelige forudsætninger. Det skal bemærkes, at forsinkelserne for alle aktstykkernes vedkomne kun vedrører en mindre del af de samlede projekter. Således indebærer disse restleverancer forventeligt et afløb på samlet ca. 44,7 mio. kr. i 2015, 4,5 mio. kr. i 2016 og 3 mio. kr. i 2017. Alle udgifterne holdes inden for de oprindelige bevilninger på aktstykkerne.

Samtidig orienteres om, at dele af udstyret indeholdt i aktstykke 56 af 8. december 2004 vedrørende udskiftning af radarer må udskydes, og derfor tages op til revurdering på et senere tidspunkt. Endvidere fremgår det af orienteringen, at planlagt udstyr indeholdt i aktstykke 7 af 13. oktober 1999 vedrørende indledende anskaffelse af natsensorer til Flyvevåbnets F-16 fly har måttet erstattes af et alternativ.

Forsvarsministeriet vil også fremadrettet følge aktstykkeprojekterne nøje i forhold til både pris, tid og kvalitet.

Med venlig hilsen

Carl Holst